Минуле, сучасне і майбутнє Елізи Дуліттл (за п’єсою Бернарда Шоу «Пігмаліон»)

Джордж Бернард Шоу — найвидатніший англійський драматург кінця XIX — початку XX століття. Йому вдалося вивести англійську драму з ідейного і художнього тупика, характерного для 60— 70-х років XIX століття. Він додав їй соціальну гостроту, проблемний характер і блискучу сатирично-парадоксальну форму.

Серед численних п’єс, написаних Б. Шоу між 1905 і 1914роками, виділяється яскрава п’єса «Пігмаліон» (1913), яка обійшла всі провідні театри світу і має до цього часу сценічний успіх. Назва п’єси нагадує про античний міф, відповідно до якого скульптор Пігмаліон закохався в створену ним статую Галатеї й оживив її своїми мольбами. У версії, яку запропонував Шоу, у ролі новоявленої Галатеї виступає лондонська квіткарка Еліза Дуліттл, а її Пігмаліон, який її оживив, — професор фонетики Хіггінс. Гуморист, іронічний Шоу демонструє свою віру в безмежні можливості людини: недомовна замазура Еліза з надзвичайною легкістю оволоділа літературною англійською мовою, перед нею відкриваються справжні багатства духовної культури, які відобразились у книгах, музиці, і вона жадібно всотує їх. Елізу не просто приймають за щиру леді на великосвітському прийомі — розумна, талановита дівчина з народу стає по-справжньому гармонійною особистістю. Щось схоже відбувається з її батьком, сміттярем Альфредом Дуліттлом — із брудних смітників він із легкістю крокує на кафедру проповідника, тому що дар оратора, полеміста даний йому самою природою.

Але переклик з античною легендою — тільки один бік цієї складної п’єси, де присутній справжній демократизм: Шоу доводить, що бідну робітницю відрізняють від герцогині тільки неправильна вимова і вульгарні манери. Але він не обмежується цим: надалі ми переконуємося, що Еліза Дуліттл набагато вище аристократичного середовища, із яким їй прийшлося стикнутися. Не професор Хіггінс виховує в ній високі принципи чесності, суворості до себе й інших, працьовитість — усе це вона принесла з того світу нетрів і безпросвітної знедолі, у якому виросла. Трагічного відтінку надає блискучій і дотепній п’єсі тема холодного експериментування над живою людиною, настільки характерного для буржуазної науки. Елізі, такій, якою вона постає у фіналі, все одно немає гідного місця в сучасній буржуазній Англії. Шоу любив відкриті фінали п’єс, що змушують глядачів продовжувати думати, тривожитися про долю героїв і власну долю також. Про що б не писав Шоу, як щирий син своєї епохи, він завжди говорив про своє «сьогодні», про «сьогодні» Англії, її героїв і їхні переконання.